

*Ковальова Тетяна,
кандидат юридичних наук, доцент,
Київський інститут Національної гвардії України
Будківський Владислав,
слухач 144 М навчальної групи
Київський інститут Національної гвардії України*

АНТИКОРУПЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОРГАНАХ ВЛАДИ

Корупція не лише послаблює ефективність управлінських рішень, а й підриває довіру громадян до інституцій, унеможлиблює справедливий розподіл ресурсів, гальмує соціальні та економічні реформи. Агресія з боку Росії стала своєрідним іспитом для усіх українських державних інституцій, продемонструвавши як їхню здатність до мобілізації та адаптації в умовах надзвичайної загрози, так і необхідність подальшого зміцнення інституційної спроможності, зокрема у сферах безпеки, управління, правопорядку та боротьби з корупцією. У 2023 році антикорупційна інфраструктура України продемонструвала значне посилення своєї ефективності. Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) та Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) повідомили про підозру 137 особам та передали до суду 58 обвинувальних актів щодо 147 осіб. Серед резонансних справ – затримання голови Верховного Суду Всеволода Князева за підозрою в отриманні хабаря у розмірі 2,7 млн доларів США та викриття злочинної організації, очолюваної колишнім головою Фонду державного майна України, яка завдала державі збитків на понад 500 млн грн. Координація між НАБУ, САП та Національним агентством з питань запобігання корупції (НАЗК) стала фактором у боротьбі з корупцією. У 2023 році НАЗК впровадило нові механізми фінансового контролю, зокрема автоматизовану перевірку декларацій та моніторинг способу життя посадовців. Ці заходи дозволили виявити необґрунтовані активи на суму понад 255 млн грн серед військових комісарів та інших посадовців.

Важливим кроком у зміцненні антикорупційної інфраструктури стало призначення Семена Кривоноса на посаду директора НАБУ в березні 2023 року. Під його керівництвом Бюро активізувало розслідування високопосадової корупції, зокрема у сфері оборонних закупівель. У 2024 році НАБУ ініціювало 658 нових справ, з яких 95 стосувалися оборонного сектору, 37 – енергетики, а 101 – правоохоронних та наглядових органів. Загальні виявлені збитки перевищили 26 млрд грн. У 2023 році НАЗК провело понад 1 200 повних перевірок декларацій, виявивши порушення на суму понад 459 млн грн. Зокрема, було встановлено випадки, коли посадовці не зазначали у деклараціях об'єкти нерухомості, транспортні засоби та інші активи, що підлягають обов'язковому декларуванню. До відповідальності притягнуто 137 осіб, з яких 58 отримали обвинувальні акти. У 2024 році НАЗК активізувало моніторинг способу життя посадовців, зокрема військових комісарів, виявивши необґрунтовані активи на суму понад 255 млн грн. У 2025 році НАЗК розробило та впровадило нові правила етичної поведінки для службовців.

У 2022 році НАЗК затвердило Методологію управління корупційними ризиками, яка визначає алгоритм оцінювання, моніторингу та перегляду антикорупційних програм у державних органах. Згідно з Методологією, кожен орган зобов'язаний створити робочу групу для проведення оцінювання корупційних ризиків та розробки відповідних заходів впливу.

У 2023 році Міністерство інфраструктури України впровадило антикорупційний комплаєнс, який включає політику управління конфліктом інтересів, кодекс корпоративної етики та інші внутрішні положення. Ці заходи спрямовані на підтримку успішної імплементації антикорупційної програми та забезпечення прозорості в діяльності міністерства. Було створено посаду комплаєнс-офіцера, який відповідає за координацію антикорупційних заходів.

У 2024 році Державна регуляторна служба України оприлюднила Методологію управління корупційними ризиками у діяльності органів влади, яка набрала чинності 4 червня 2022 року. Цей документ деталізує процедури оцінювання корупційних ризиків, підготовки, моніторингу, оцінки виконання та перегляду антикорупційних програм. Згідно з Методологією, органи влади зобов'язані проводити регулярне оцінювання корупційних ризиків, утворювати робочі групи та забезпечувати публічне обговорення антикорупційних програм.

У 2023 році в Україні було посилено процедури конкурсного відбору на державну службу з метою забезпечення доброчесності та запобігання корупції. Зокрема, ДБР впровадило підхід до відбору кандидатів, який включає кваліфікаційний іспит, психофізіологічне дослідження із застосуванням поліграфа та співбесіду. Дослідження із застосуванням поліграфа стало обов'язковим етапом відбору в ДБР. Проведено атестацію державних службовців з метою оцінки їхньої відповідності займаним посадам. Атестація включала оцінювання професійних знань, навичок, якостей працівників. 15 % службовців було рекомендовано до звільнення через невідповідність вимогам.

Система електронного документообігу «Вчасно» була інтегрована в роботу понад 200 державних установ, що дозволило скоротити час обробки документів на 40% та зменшити витрати на паперову документацію на 30%. Це сприяло підвищенню ефективності роботи органів виконавчої влади та зменшенню можливостей для корупційних зловживань. Система електронного урядування «Трембіта» забезпечила інтеграцію понад 80 державних реєстрів, що дозволило автоматизувати обмін даними між органами влади та зменшити кількість паперових довідок для громадян. У 2024 році через «Трембіту» було оброблено понад 15 мільйонів запитів. Платформа електронних закупівель «Прозоро» стала ключовим інструментом у боротьбі з корупцією в сфері публічних закупівель. У 2023 році через «Прозоро» було проведено понад 1 мільйон тендерів на загальну суму понад 1 трильйон гривень, що дозволило зекономити державі понад 50 мільярдів гривень. Система «Є-дата» забезпечила відкритий доступ до інформації про використання бюджетних коштів.

У 2023 році в Україні спостерігалось активне залучення громадськості до процесів контролю за діяльністю органів влади. Журналістські розслідування відіграли важливу роль у викритті корупційних схем та притягненні винних до

відповідальності. У 2023 році розслідування програми «Схеми» виявило факти зловживань у сфері державних закупівель, що призвело до відкриття кримінальних проваджень та звільнення посадовців. Також, завдяки розслідуванням Віhus.Info було викрито незаконні дії у сфері будівництва, що сприяло припиненню корупційних практик. Електронні петиції стали ефективним інструментом впливу громадян на прийняття рішень. У 2023 році петиція щодо прозорості у використанні бюджетних коштів набрала необхідну кількість голосів, що зобов'язало органи влади розглянути питання та вжити відповідних заходів.

Виявлені у дослідженні кейси доводять, що найефективнішими є ті інструменти, які забезпечують не лише контроль, а й попередження – прозорі процедури, публічність, автоматизовані системи обліку і звітності. Такі приклади, як електронні платформи «Прозоро» і «Є-дата», практика поліграфічних перевірок, створення громадських рад, інтеграція даних через систему «Трембіта» – усе це зменшує простір для ручного втручання та формує нову культуру публічного управління. У подальшому доцільно зосередити зусилля на розширенні практики запровадження комплаєнс-систем у всіх центральних органах виконавчої влади.

*Ковальова Тетяна,
кандидат юридичних наук, доцент,
Київський інститут Національної гвардії України*

ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ТА ЦІЛІСНОСТІ ОБМІНУ ІНФОРМАЦІЄЮ МІЖ СУБ'ЄКТАМИ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

В умовах складної геополітичної ситуації та гібридних загроз, ефективна міжвідомча взаємодія між суб'єктами сектору безпеки і оборони України є критично важливим фактором забезпечення національної безпеки. Ефективна та безпечна міжвідомча взаємодія є критично важливим елементом забезпечення національної безпеки та обороноздатності України, особливо в умовах триваючої російської агресії та зростання кіберзагроз. Суб'єкти сектору безпеки і оборони України, включаючи Збройні Сили України, Службу безпеки України, Національну гвардію України, Державну прикордонну службу України, розвідувальні органи та інші відомства, здійснюють інтенсивний обмін різноманітною інформацією, необхідною для координації дій, прийняття стратегічних рішень та реагування на загрози. Проте, традиційні методи обміну інформацією часто є вразливими до кібератак, несанкціонованого доступу, витоку та фальсифікації даних. У цьому контексті, технологія блокчейн, завдяки своїм фундаментальним принципам децентралізації, криптографічного захисту та незмінності даних, відкриває нові перспективи для забезпечення безпечного та цілісного обміну інформацією між суб'єктами сектору безпеки і оборони України. Одним з таких інноваційних підходів є використання блокчейн-технологій, які завдяки своїй децентралізованій природі можуть